

KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA DİVANA İSİM VERME

Abdullah AYDIN (*)

Öz

Klasik Türk Edebiyatında şiir düzyazıdan daha önemli bir konuma yerleştirilmiştir. Şiirler içerisinde de edebî değeri yüksek olan şiirlerin bir araya getirildiği divanlar, uzun bir şiir olan mesnevilerden daha önde tutulmuştur. Bu sebeple edebiyat tarihçileri tarafından edebiyatımızın bu dönemi Divan Edebiyatı olarak adlandırılmıştır.

Aslı Farsça olan divan kelimesi, edebî terim olarak seçme şiirlerin bir düzen içerisinde temize çekilmesiyle oluşan eserin adıdır. Divan, bizzat şairi tarafından tertip edilebileceği gibi edebî zevke sahip başkaları tarafından da oluşturulabilmektedir. Genellikle bir şair bir divan tertip ederken çok yazan bazı şairler birden fazla divan oluşturmuşlardır. Az yazanlar ise şiirlerini topladıkları küçük hacimli eserlere divançe demişlerdir.

Bu makalede; kitap ya da tez olarak yayımlanan divanlar isimlendirilmeleri bakımından incelenmiş, yaygın adlandırmadan farklı olarak özel isim taşıyan divanlar da tespit edilmiştir. Birinci bölümde divan kelimesinin şairin mahlası, adı, babasının adı vd. kelimelerle terkip hâlinde kullanılarak isimlendirilmeleri incelenmiştir. İkinci bölümde ise Ali Şîr Nevâyî divanlarında görüldüğü üzere; içerisinde divan kelimesi geçmeyen, özel bir ismi olan divanlara dikkat çekilmiştir. Özel isim vermenin belli bir döneme has olmadığı, hemen her sırda görüldüğü tespit edilmiştir. Divanına özel isim veren şairlerin biyografilerine, divanlarının şekil ve içerik özelliklerine değinilmeyerek kaynakçaya atıf yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Divan, Şiir, Ad Verme, İsimlendirme, Özel İsim.

Denominating of Diwan in Classical Turkish Literature**Abstract**

The poem in Classical Turkish Literature was placed in a prominent position than prose. The diwans which consist of high literal value, was placed before masnavi which is a long poem. Therefore this period of our literature was denominating as Diwan Literature by historians of literature.

The work diwan which originated from Persian Language, as a literal term is the name of the work which is consisting of a clear copy of collected poems in order. Diwan, as will be arranged by the poet himself, also can be created by anyone else. While a poet usually has arranged one diwan, some poets have created more than one. The writers with less writings, have sayd divançe (little diwan) to the small volume works consist of collected poems.

In this paper; the diwans which have published as boks or theses were researched according to denominating of diwans, also unlike the common naming were ascertained the diwans with proper names. In the first part, were investigated the poets pseudonym, name, father's name etc. words with the word diwan as combination naming. And in the second part as is seen in the diwans of Ali Şîr Nevayî; he has pointed out to diwans in which not diwan terms within the texts and which are special names. It was ascertained that giving the proper name not belong just to a certain period, but in every century can be seen. I have not mentioned to biographies of poets that give specific name of his diwan, forms and content features of their diwans, I have just referred to the bibliography.

Keywords: Ottoman Poem, Diwan, Denominating, To Give a Nickname, Proper Noun.

*) Yrd. Doç. Dr., Bingöl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi,
(e-posta: divansiiri@hotmail.com)

Giriş

Anadolu Beylikleri ve Osmanlı Devleti döneminde, Anadolu’da başlayarak tüm Osmanlı coğrafyasına yayılan edebî dönem Klasik Türk Edebiyatı adıyla bilinmektedir. Bununla birlikte İslâmî Edebiyat, Yüksek Zümre Edebiyatı, Saray Edebiyatı, Enderun Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı, Divan Edebiyatı gibi adlarla da anılmaktadır.

Aslı Farsça olan, daha sonra Arapçaya, oradan da diğer dillere geçen divan; bir araya getirilmiş yazı veya insan topluluğu anlamına gelmektedir. Edebiyatta ise şairler, seçme şiirlerini bir araya topladıkları eserlere “Divan” demişlerdir. Bu sebeple; daha çok şiir ağırlıklı olduğu için Klasik Edebiyatımız “Divan Edebiyatı” terimi ile de ifade edilmektedir. Oysa bu adlandırma yedi asırdan fazla süren bu edebî dönemde kullanılmamıştır.

Ali Şir Nevâyî, Doğu Türkçesinin şairi olmakla beraber Osmanlı şairlerini çok yakından etkilemiştir. Tezkirelerde ifade edildiği üzere Bursa’daki Ahmet Paşa’ya örnek gazeller göndererek bir nevi uzaktan öğretim yoluyla Osmanlı şiirinin gelişmesine katkıda bulunmuştur (Kutluk, 1997, s. 24). Türk Edebiyatında ilk hamse oluşturması, ilk tezkireyi yazması, Muhakemetü’l-Lügateyn ile Türkçe yazmanın önemine değinmesi, Türkçenin aruz ölçüsüne uyarlanması noktasında ders kitabı niteliğindeki Mizanü’l-Evzan adlı eseri kaleme alması onun edebî önemlerinden birkaçıdır. Bu yönleriyle Klasik Türk Edebiyatının -kurucusu değil ama- sistemleşmesi, yaygınlaşması ve gelişmesinde büyük katkısı olmuştur. Onun, yukarıdaki yeniliklerini takip edip gelenekselleştiren şairlerin yeterince yerine getiremedikleri bir önderliği daha vardır: Divana özel isim verme. Şiirlerin kaybolup gitmesini önlemek için divan tertip etmenin önemine dikkat çeken Ali Şir Nevâyî, dört defa divan tertip etmiş ve divanlarını farklı isimlerle adlandırmıştır. Oysa divan tertip etmek bizim şairlerimizce bazen önemsenmemiş, divana özel bir isim vermekse çoğu zaman ihmal edilmiştir.

Şiirin daha önemli olduğu bir toplumda, mesnevileri ikinci plana attırarak, “Divan Şiiri ve Divan Edebiyatı” şeklinde terimlerle kendinden sıkça söz ettiren divanların nasıl ve neye göre isimlendirildiği bu yazıda incelenecektir.

Bir edebî terim olarak divan, “Divan şairlerinin şiirlerini topladıkları eserin genel adı”dır (Mermer ve Keskin, 2005, s. 24). Şiirlerin bir araya getirilmesinde ise nazım şekillerine göre bir düzenleme yapılmaktadır. Yaygın olan tertip sırası kaside, musammat, kısa mesnevi, gazel, rübai, kıt’a, nazm, tarih şiirleri, müfret ve mısralar şeklindedir. Bu sıralamada tarih şiirleri ayrıcalık göstermekte, çoğu zaman kıt’â nazım şekliyle yazıldığı için kıt’aların, bazen de tarih düşürülen kişiyi övdüğü için kasidelerin sonuna konulmaktadır. İçeriğe yönelik tertip sırası nadiren de olsa görülmektedir (Gürbüz 2011). Şiirlerin bir araya getirilmesiyle oluşan esere divan denilebilmesi için ise; kendi içerisinde kafiyesine göre alfabetik olarak sıralanmış bir “Gazeliyyat” bölümünün muhakkak olması gerekmektedir. Bu bölümün bu kadar önemli olduğunun delili olarak alfabedeki harflerin çoğuyla kafiyelenmiş gazel bulundurmayan tertiplerin “Divançe” terimiyle ifade edilmesidir.

Yaygın olmamakla beraber Halîlî’nin Fûrkatnamesi’ne “*Dîvân-ı Halîlî*” (Gökalp, 2006, s. 17), Âşık Paşa’nın Garib-nâmesi’ne “*Dîvân-ı Âşık*” (Yavuz, 2002, XLV) denmesi gibi “*Dîvân-ı Külliyyât-ı Seyyid-i Âlem Sallallahu Aleyhi ve Sellem*” (Sarıtaş, 2008, S.

8), ve “*Dîvân-ı Mihr ü Vefâ*” (Ece, 1996, s. 71) şeklinde aslında birer mesnevi olan eserlerin de divan olarak adlandırıldıkları bir gerçektir. Türkçenin ilk sözlüğü olan “*Dîvânü Lüğâti’t-Türk*” de divan olmadığı hâlde divan başlığı taşıyan bir başka eserdir (Atalay, 1992).

1. Yaygın Olan İsimlendirmeler

1.1. Şiirle Bağlantı Kurularak

Arapça olan “*şiiir*” kelimesinin çoğulu “*eş’âr*” şeklindedir. Her ne kadar bir divan, şiirlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş bir mecmua olsa da tertip edilen bazı divanlara, şiir kelimesiyle bağlantı kurularak “*Dîvân-ı Eş’âr*” (Oğraş, 1995, s. 13; Esir, 2008, s. 7), “*Mecmu’a-i Eş’âr*” (Şenödeyici, 2012, s. 27), “*Dîvânçe-i Eş’âr*” (Bursalı Mehmed Tâhir, 1972, s. 362) şeklinde isimler verilmiştir.

1.2. Nazım Şekline Göre

Giriş bölümünde ifade edildiği üzere bir araya getirilmiş şiirlerin bulunduğu esere divan denilebilmesi için “*Gazeliyyat*” bölümünün bulunması gerekmektedir. Hatta bazı divanlarda diğer nazım şekilleriyle yazılmış şiir örneklerine bile rastlanmaz. Bu sebeple gazellerin ön planda olduğu bazı eserler “*Dîvân-ı Gazeliyyât*” (Akyol, 2005, s. 94) şeklinde adlandırılmıştır.

1.3. Muhtevaya Göre

Divan tertibinde nazım şekli ön planda olmakla beraber divanına isim verirken bazı şairler muhtevaya göre hareket etmektedir. Türk Edebiyatındaki ilk örneğini Ahmet Yesevî’de “*Dîvân-ı Hikmet*” (Eraslan, 1994, s. 429) şeklinde gördüğümüz muhtevanın öne çıkarılmasına özellikle mutasavvıf şairlerde rastlanmaktadır. Sanatlarını halka dinî bilgiler vermek ve Allah sevgisini işlemek için kullanan bu şairler eserlerine çoğu zaman “*Dîvân-ı İlâhiyât*” ismini vermişlerdir (Azîz Mahmûd Hüdâyî, 2005, s. 5; Çöm, 2007, s. 10). Bazen de “*Dîvân-ı Yûnus Emre*” ve “*Dîvân-ı İlâhiyât-ı Yûnus Emre*” şekillerinde aynı divanın değişik nüshalarda farklı şekillerde isimlendirildiği görülmektedir (Tatcı, 1997, s. 22, 24).

Sahaflar Şeyhi-zade Ahmed Nazîf Efendi ise eserini, Hz. Muhammed’e olan sevgisini dile getirdiği naatlarla oluşturduğu için divanına “*Dîvân-ı Muhammedî*” adını vermiştir (Elaldı, 2005, s. 51, 315). Bu örnekte olduğu gibi Şems-i Tebrizî’ye atfedildiği için “*Dîvân-ı Şemsü’l- Hakâyık*” (Demir, 2001, s. 3) ve Emir Sultan’ın menakıbını anlatan şiirleri kapsadığı için “*Dîvân-ı Dervîş Müdâmî Der Vâsf-ı Emîr Sultân*” (Kol, 2007, s. 26) şeklinde isim verilen divanlar da vardır.

Yukarıdakilerden farklı olarak bu başlık altında değerlendirilecek bir başka örnek de “*Dîvânçe-i Âsâr-ı Aşk*” başlığını taşıyan İbrahim Raşid Divanı’dır. Şair, eserine isim verirken muhtevasına atıfta bulunmuştur (Çetin, 2006, s. 34).

1.4. Şiir Diline Göre

Divanların adlandırılmasında kaydedilen bir başka detay da divanın hangi dilde yazıldığıdır. Bazı şairler divandaki şiirlerin hangi dilde yazıldığını “*Dîvân-ı Türkî-i Sultan Veled*” (Yeniterzi, 2001, s. 152), “*Dîvân-ı Hâfiz be-Zebân-ı Türkî*” (Toparlı, 1998, s. 18), “*Hâzâ Dîvân-ı Adnî Fârsî ve Türkî*” (Yücel, 2002, as. 26) şekillerinde yazmak ihtiyacı hissetmişlerdir.

1.5. Cinsiyete Atıf Yapılması

Divana ad verilmesinde, ismi veya mahlasıyla birlikte “*Dîvân-ı Leylâ Hanım*” (Arslan, 2003, s. 103), “*Dîvânçe-i Hâlet Efendi*” (Derdiyok, 2005, s. 33) gibi şairlerin cinsiyetinin de yazıldığı görülmektedir.

1.6. Memlekete Atıf Yapılması

Bazı divanların başlığında şairlerin memleket bilgisinin verildiği görülmektedir. Bu başlık altında; “*Dîvân-ı Ayntabî Hâfiz Mecîd-zâde*” (Ataç, 2007, s. 4; Tuyan, 2007, s. 51), “*Dîvân-ı Belâgat-Unvân-ı Burûsevî Es-Seyyid Mehmed Emîn İffet*” (Arslan, 2005, s. 25) ve “*Hâzâ Dîvân-ı Câhidî Kilit Bihârî*” (Aydın, 2013, s. 8) adlı divanlar gösterilebilir.

1.7. Şairin Unvanı veya Baba Adının Yazılması

Divanların isimlendirilmesinde hiç şüphesiz mahlasın veya şairin halk arasında nasıl tanındığının büyük önemi vardır. Bazı şairlerin tanınmasında lakapları, unvanları veya baba adı, sülale adı gibi özellikleri etkili olmaktadır. Bu durum divanlarının isimlendirilmesinde de ortaya çıkmakta, eserler “*Dîvân-ı Kemâl Paşa-zâde*” (Demirel, 1996, s. 3), “*Dîvânçe-i İsâ-zâde*” (Kutlar, 2003, s. 196) veya “*Dîvân-ı Gülzâr-ı Hâfiz*” (Yeniterzi, 2001, s. 92) şekillerinde ifade edilmektedir.

1.8. Hem Mahlas Hem de İsim Bulunması

Divan başlığında şairin mahlasıyla beraber isminin de yazıldığını görmekteyiz. Bu durum, mahlası çok bilinmeyen veya ismi mahlasından daha çok önem arz eden şairlerde görülmektedir: “*Dîvân-ı Murâd Emrî*” (Öztahtalı, 2009, s. 100), “*Dîvân-ı Kabûlî İbrâhîm Efendi*” (Erdoğan, 2013, s. 219), “*Dîvânçe-i Şeyh Mehmed Fahrî-i Sünbüli*” (Sapmaz, 2009, s. VIII). “*Dîvân-ı Sâbir Ya'nî Pârsâ Efendi*” (Yoldaş, 2005, s. 1) örneğinde ise şairin değişik zamanlarda kullandığı iki mahlası birden divanın adında yer almıştır.

Eğribozlu Sırrî Divanı'nın başlığında ise şairin mahlasıyla beraber ismi, memleketi, seyit olması gibi detaylar paylaşılmıştır: “*Hâzâ Dîvân-ı Meczûb-ur-Rahmân Bende-i Şâh-ı Merdân es-Seyyîd Muhammed Emîn Sırrî el-Ağribozi Kuddise-Sırrahu*” (Cansever, 2005, s. V).

1.9. Müellif Nüshası Olması

Divanlar üzerine gerek tez gerekse kitap boyutundaki çalışmalarda tenkitli metin oluşturulması önemli bir noktadır. Bu yöntemle birden fazla varyantı olan bir şiirin şair tarafından yazılan ilk hâlinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Eğer şairi tarafından

yazılan ve müellif hattı denilen nüsha eldeyse doğru ve tam bir metnin oluşturulması kolaylaşmaktadır. Bu açıdan bakıldığında bazı divanların bizzat şairi tarafından yazılmış olduğu nüshalarda “*Dîvân-ı Nâbî Efendi bi-hattihî*” (Bilkan, 1997, s. XXXVI), “*Dîvân’ül-Fakîr Hüseynü’l-Hakîr el-Ma’rûf bi- Fütûhî*” (Tökel, 1993, s. 9) gibi başlıklarla ifade edilmektedir.

1.10. Cümle Şeklinde İsim Verilmesi

Divan isminin terkip olarak değil de bir cümle hâlinde yazılmasına Bezcizâde Mehmed Divanı’nda tesadüf edilmektedir. Divanın başına “*Kutbu’l- Ârifîn Bezcizâde Mehmed Muhyî Hazretlerinin Dîvân-ı Şerîfleridir.*” yazılmıştır (Mutlu, 2008, s. 25).

1.11. Şaire veya Divana Yönelik Sıfat Yazılması

Divanlara isim verilirken şaire veya divana yönelik bir sıfatın eser adıyla beraber yazıldığı görülmektedir. “*Dîvân-ı Seydâ*” (Gider, 2011, s. 44), “*Dîvân-ı Hazret-i Vahdetî*” (Öztürk, 2006, s. 6), “*Dîvân-ı Bîcâre Dervîş*” (Aydın, 2007, s. 84), “*Dîvân-ı Sultânü’ş-Şu’arâ Âşık Cesârî*” (Akkuş, 2010, s. 285) şaire; “*Dîvân-ı Kebîr*” (Arslan, 2007, s. 8), “*Dîvân-ı Me’âlî-‘Unvân*” (Yoldaş, 2013, s. 12) ve “*Dîvân-ı Belâgat-‘Unvân-ı Nazîm*” (Şimşek, 2007, s. 9) başlıkları ise divana yönelik örneklerdendir.

Ebderunlu Vâsîf’ın divanı ise “*Dîvân-ı Gülşen-i Efkâr-ı Vâsîf Enderânî*” başlığıyla yukarıdakilerden farklılık göstererek şairin fikirlerine yönelik bir sıfatla adlandırılmıştır (Girgel, 2008, s. 7).

1.12. Mahlasın Yazılmaması

Eskiden şuaa tezkirelerine şimdi de edebiyat tarihi kitaplarına konu olan şairler, söz konusu kaynaklara edebî kişilikleri yönüyle girmişlerdir. Divanlarda şair rolüyle okuyucunun karşısına çıktıkları için şahsî, meslekî, dinî hayatları veya tarihî kişilikleri edebiyat araştırmaları bakımından ikinci plandadır. Zaten şairlerin mahlas kullanmaları da bu durumu teyit etmektedir. Bununla birlikte tarihî kişiliği daha önemli olan padişah, şehzade, kadı veya paşa gibi devlet adamlarının divanlarında mahlasları değil de isimleri divanlarına başlık olarak verilmiştir: “*Dîvân-ı Sultân Muhammed*” (Doğan, 2006, s. 13), “*Dîvân-ı Sultân Bâyezîd-i Sâni*” (Bayram, 2008, s. 63), “*Dîvân-ı Şehzâde Korkûd*” (Akın, 2009, s. 40), “*Dîvân-ı Merhûm Es-Seyyid Ebû-Bekr Celâlî’-d-dîn Efendi*” (Sarıkaya, 2008, s. 214).

2. Divana Özel Bir İsim Verilmesi

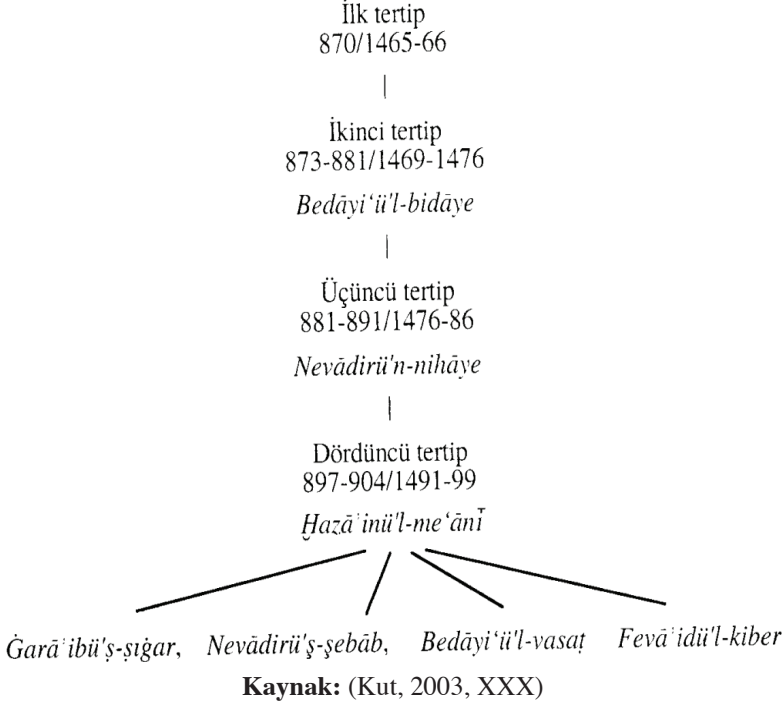
2.1. Ali Şir Nevâyî

Giriş kısmında ifade edildiği üzere Türk Edebiyatında adı ilklerle anılan Ali Şir Nevâyî, divan tertibi ve divanlarına isim verme yönüyle de dikkat çekmektedir. Divan tertip etmenin önemini anlayan divan şairleri, divanlarına özel bir isim verme konusunda ise Ali Şir Nevâyî’yi yeterince takip edememişlerdir.

On beşinci yüzyıl şairlerinden Ali Şir Nevâyî, Nevâyî mahlasıyla dört Türkçe divan, Fânî mahlasıyla da bir Farsça divan tertip etmiştir. Türkçe divanlarını her tertipte divanı-

na yeni bir isim vermiş, daha sonra da tüm şiirlerini dörde bölerek dört ayrı divan oluşturmuştur. Sayın Günay Kut'un bu divanların tertibine dair hazırladığı tablo şöyledir:

Tablo1: *Ali Şir Nevayi'nin Divanlarının Tertibi*

Tabloda görüldüğü üzere şair, eserine yaygın olan isimlendirmeye “*Dîvân-ı Nevâyî*” dememiş, ilk tertipten sonra her aşamada özel bir ad vermiştir. Divanını ilk defa M. 1465’te tertip eden şair, M. 1469-1476 yılları arasında yeni şiirler ilave ederek tekrar tertip etmiş ve divanının adını “*Bedâyi’ü’l-Bidâye*”, koymuştur. Aynı şekilde M. 1476-1486 yılları arasında “*Nevâdirü’l-Nihâye*” adını verdiği üçüncü tertibi, M. 1491-1499 arasında da “*Hazâ’inü’l-Me’ânî*” adında dördüncü tertibi tamamlamıştır. Şair bu son tertipte -şiirlerinin hayli çok olmasından olsa gerek- bir farklılık yaparak divanını dörde bölmüştür. Çocukluk dönemi şiirlerini “*Garâ’ibü’s-Sığar*” (Kut, 2003), gençlik dönemi şiirlerini “*Nevâdirü’s-Şebâb*” (Karaörs, 2006), orta yaşlılık dönemi şiirlerini “*Bedâyi’ü’l-Vasat*” (Türkey, 2002), yaşlılık dönemi şiirlerini de “*Fevâ’idü’l-Kiber*” (Kaya, 1996) adlarıyla ayrı ayrı divanlaştırmıştır.

Divanların belirli hayat dönemlerine göre ayırt edildiği düşüncesinin doğru olmadığı da düşünülmektedir. Günay Kut, bu düşüncüyü desteklemek amacıyla *Garâ’ibü’s-Sığar*’da bulunan şiirlerin edebî bakımdan çok olgun olmasını ve bazı şiirlerde şairin elli yaşında olduğuna dair ifadelerinin bulunmasını delil göstermektedir (Kut, 2003, XXXII). Bu

duruma diğer divanları yayımlayanlar da dikkat çekmiştir (Türkey, 2002, s. XII; Kaya, 1996, s. XVI).

2.2. Yusuf Hakîkî

Şiirlerinde Hakîkî mahlasını kullanan şairin asıl ismi Yusuf olup on beşinci asırda yaşamıştır. Hayatı Aksaray’da geçen Yusuf Hakîkî, Somuncu Baba olarak bilinen Şeyh Hâmid-i Velî’nin oğludur.

Nazım şekillerine göre tertip edilmemekle beraber tüm şiirleri alfabetik olarak sıralanan divanın adı, kaynaklarda “*Hakîkî-nâme*” olarak kaydedilmiştir. Bununla birlikte, divanın tenkitli metnini hazırlayan Erdoğan Boz böyle bir isimlendirmenin yanlış olduğunu ifade etmektedir (Boz, 2011, s. 21).

2.3. Şeyh İbrahim Tennûrî

On beşinci yüzyıl şairlerinden Şeyh İbrahim Tennûrî, Sivaslı olmasına rağmen Kayseri’de uzun müddet müderrislik yaptığı için Kayserili olarak bilinmektedir. Tasavvufî şiirlerden mürekkep olan ve tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi’nde bulunan divanına “*Gülşen-i Niyâz*” ismini vermiştir (Keskin, 2001, s. 49).

2.4. Gelibolulu Mustafa Âlî

“Edebiyattan tarihe, maliyeden fıkıh ve mantığa kadar pek çok konuda eserler” (Aksoyak, 2003, s. 14) veren Gelibolulu Mustafa Âlî, on altıncı asrın önemli âlim ve devlet adamlarındandır. Divan tertip etme konusunda iyi bir Ali Şir Nevâyî takipçisi denilebilecek bir şairdir. Zira Gelibolulu Mustafa Âlî de birden fazla divan tertip etmiş, divanlarına özel isim vermiştir. Dört adet divanı olan şair, gençlik yıllarında yazdığı şiirlerini M. 1567 yılında birinci divanında toplamıştır. Daha sonraki şiirleriyle M. 1574’te “*Vâridâtü’l-Enka*” ve M. 1591’de “*Lâyihâtü’l-Hakîka*” adlarında iki ayrı divan tertip etmiştir. Söz konusu divanlarının tertibinden vefatına kadar geçen sürede yazdığı şiirler ise dördüncü divan olarak kaydedilmiştir (İsen, 1994, s. 15; Aksoyak, 2003, s. 19).

2.5. Bursalı Celîfî

Bursalı divan şairlerinden Hamidî-zâde Celîfî, on altıncı yüzyılda yaşamıştır. Klasik Türk Edebiyatında hamsesi olan dördüncü şairdir. Lâtîfî ile Bursalı İsmâil Belîğ, Celîfî hakkında bilgi verirken divanın “*Gül-i Sad-berk*” ismiyle bilindiğini özellikle belirtmişlerdir (Gökalp, 2006, s. 171).

2.6. Garîkî

On altıncı yüzyıl mutasavvıf şairlerinden olan Garîkî’nin hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Tek bilinen mürettep divanı ve Esrâr-ı Evliyâ adında mensur bir eseri olduğudur (Aksoy, 2011, s. 3). Hacimli bir divanı olan şair, eserinin ismini ise “*Bahru’n-Nihâye*” şeklinde kaydetmiştir:

Bahrü'n-Nihâye olsun ismi ki oldı dîvân

Hep kavlı-i müntehâdür şî'rüm ki pür zi-Kur'ân (Taş, 2010, s. 6).

2.7. Seyyid Murâdî

Hayatı hakkında çok az şey bilinen Seyyid Murâdî, on altıncı asırda yaşamıştır. Bilinen tek eseri ise “*Muhabbet-nâme*” ismini verdiği divanıdır (Gönültaş, 2009, s. 9).

2.8. Ahmet Nâmî

Şiirlerinde Nâmî mahlasını kullanan ve asıl adı Ahmet olan şair, on yedinci yüzyılda yaşamıştır. Ahmet Nâmî, şiirlerini bakış açılarına göre ikiye ayırmış, iki ayrı divan tertip etmiştir. Divanlarını “*Hüsn-i Hakîkî*” ve “*Hüsn-i Mecâzî*” olarak adlandırdığını, divanının ilk beytinde şöyle belirtmektedir:

Muvaffak oldı Nâmî çün iki tertîb-i dîvâna

Biri *hüsn-i mecâzî*de biri *hüsn-i hakikat*de (Yenikale, 2004, s. XIV).

2.9. Sırrî Mehmed Kadîrî

On yedinci yüzyılın sonlarında yaşayan Sırrî Mehmed Kadîrî, divanına “*Mürşid-i Dervîşân*” ismini vermiş ve bu adı aynı zamanda eserinin tamamlanışına tarih beyti olarak kaydetmiştir:

Tıf-ı dile Sırrıyâ bu oldu ilhâm

Târîhi vü nâmı *Mürşid-i Dervîşân* (Dağlı vd, 2001, s. 13).

2.10. Sürûrî

Klasik Türk Edebiyatında yazdığı tarih şiirleriyle ünlenen Sürûrî, on sekizinci asır şairlerindedir. Divanının tertibini başkalarına bırakmayarak hem de iki defa tertip eden şair, aynı zamanda divanına özel bir isim vermiştir. Şair, “*Neşât-engîz*” adını verdiği divanının tamamlanışına da tarih düşürerek şöyle demiştir (Uslu, 2007, s. 25):

Sürûrî'nin *Neşât-engîz* oldı nâm-ı dîvânı (Oğraş, 2007, s. 652).

2.11. Sünbülzâde Vehbî

Divanına özel bir ad takan başka bir on sekizinci asır şairi de Sünbülzâde Vehbî'dir. “*Maraş'ta Sünbülzâdeler diye bilinen köklü bir aileye mensuptur*” (Yenikale, 2012, s. 12). Sülalesiyle övünen şair, oğluna nasihat vermek için kaleme aldığı Lutfiyye adlı eserinde ailesini “*Sünbülîstan*” olarak nitelemektedir:

V'ey gülistân-ı edebde gül-i ter

*Sünbülîstan*umuza sünbül-i ter (Beyzadeoğlu, 2004, s. 40).

Ailesine önem veren ve onları öne çıkarmaya çalışan Vehbî, bu ismi -Sadî'nin *Gülîstan*'ından etkilenecek- kendi divanına verdiğini aşağıdaki beyitle beyan etmiştir:

Eğer yazmış ise Sa'di Gülistân

Bu âsâra disünler *Sünbülîstân* (Küçük, 2010, s. 14).

2.12. Ahmet Sûzî

M. 1765-1798 yılları arasında yaşayan Ahmet Sûzî, Sivaslı divan şairlerindedir. Hayatı hakkında tezkirelerde yeterince bilgi bulunmayan şair, tasavvufî içerikli şiirleriyle oluşturduğu divanına “*Sûzî-nâme*” ismini vermiştir:

Bu sebeble ismimiz yâd olmaya

Sûzî-nâme diyü ad virdin buna (Arslan, 2010, s. 4).

2.13. Erzurumlu İbrahim Hakkı

Edebiyatımızda hem kişiliği hem de Marifetnâme adlı eseriyle önemli bir şöhreti olan Erzurumlu İbrahim Hakkı on sekizinci yüzyılda yaşamıştır. Şair, ilahî aşkı işlediği şiirlerden mürekkep divanına “*İlâhî-nâme*” ismini vermiş ve bunu divanın tamamlanışına düştüğü tarih şiirinde kendisi ifade etmiştir:

Bu vahdet-nâmenin tenhâ bu mısra' oldı târîhi

İlâhî-nâme-i Hakkı enîs-i âşık-ı şeydâ (Oğraş, 2007, s. 652).

2.14. Keçecizâde İzzet Molla

Divan şiirinin önemli temsilcilerinden biri olan Keçecizâde İzzet Molla, on sekizin sonları ile on dokuzuncu asrın başlarında yaşamıştır. Daha çok, sürgün edildiği Keşan'a dair izlenimlerini anlattığı Mihnet-keşân adlı eseriyle tanınan şairin, ikisi divan olmak üzere yedi eseri vardır. Keçecizâde İzzet Molla'nın şiirleri ise “*Dîvân-ı Bahâr-ı Efkâr*” ve “*Dîvânçe-i Hazân-ı Âsâr*” adları altında toplanmıştır. Bu isimlendirmelerin şairin gençlik ve yaşlılık dönemlerine göre yapıldığı bilgisi (İsen vd., 2005, s. 159) ise divanı yayımlayanlar tarafından kabul edilmeyerek tashih edilmiştir (Ceylan ve Yılmaz, 2005, s. 37). Şair, “*Dîvân-ı Bahâr-ı Efkâr*”da Mevlânâ ve Mevlevilikle, “*Dîvânçe-i Hazân-ı Âsâr*”da da Şah-ı Nakşibend'le ilgili şiirlerini bir araya getirmiş; böyle bir isimlendirme yaptığını divan dibacesinde “*Ta'yîn-i İsm-i Dîvân*” başlığı altında kendisi belirtmiştir (Ceylan & Yılmaz, 2005, s. 52).

2.15. Süleyman Efendi

Süleyman Efendi Erzincanlı olup M. 1806-1877 yılları arasında yaşamıştır. Mesleğinden dolayı Leblebici Baba olarak bilinen şair, ümmî olmasına rağmen güzel gazeller yazmıştır. Şiirlerinde Şems-i Hayâl mahlasını kullanan şairin divanının adı ise “*Tuhfetü'l-Uşşâk*”tır:

İsm-i güzîni “*Tuhfetü'l-Uşşâk*” olundu tesmiye

‘Aşkile bu okudukça müzdâd olur eşvâkımız (İlbak, 2010, s. 11).

2.16. Aşkî Mustafa

Aşkî Mustafa, Kilisli olup on dokuzuncu asır şairlerindedir. Tespit edilen beşi manzum, ikisi mensur yedi eseri vardır. Eserleri arasında bulunan divanı ise “*Behce-i Letâif ve Lehce-i Maârif*” ismini taşımaktadır (Bıyık Yapa, 2007, s. 18, 28).

2.17. Feryâdî

Şiirlerinde Feryâdî mahlasını kullanan şairin asıl ismi Derviş Hasan olup Erzurumludur. M.1892/93 senesinde seksen dört yaşında vefat ettiği belirtilen şairin mezarı ise Bayburt’tadır. Şairin divanından başka, kaynaklarda belirtilen fakat henüz ele geçmeyen Esrâr-ı Gayb adında bir eseri daha olduğu bilinmektedir. Şairin divanı ise “*Manzûme-i Hakîkiye*” adıyla kaydedilmiştir (İspirli vd., 2008, s. 450).

2.18. Leskofçalı Gâlip

On dokuzuncu asır şairlerinden Leskofçalı Gâlip, başta Namık Kemâl olmak üzere dönemindeki şairler üzerinde önemli etkileri olan bir şairdir (Özgül, 1987, s. 9). Kaynaklarda belirtildiğine göre Leskofçalı Gâlip’in “*Rûh-ı Sâni*” ismini verdiği divanı (İsen vd., 2005, 159), babasının divan kâtilibi olarak Van’da bulunduğu sırada çıkan bir yangında zayi olmuştur (Özgül, 1987, s. 30). Şairin günümüze kadar ulaşan şiirleri ise divanın yanmasından sonra yazdıklarıdır.

2.19. Muhammed Şâkir Efendi

On dokuzuncu asır şairlerinden Muhammed Şâkir Efendi, divanına “*Enîsü’l-Uşşâk*” ismini vermiştir (Erol, 1995).

2.20. Hâlet Bey

Soyu Abdulkadir Geylânî’ye dayanan Hâlet Bey Osmanlı muharrirlerindedir. Hicrî 1295’te henüz kırk yaşındayken vefat etmiştir. Genç denebilecek bir yaşta ölmesine rağmen arkasında on civarında eser bırakan şair, tertip ettiği divanına “*Hâletü’ş-Şebâb*” ismini vermiştir (Kahraman, 2008, s. 30).

2.21. Halîl İbrahim Rıfat Bey

Miladi 1835 senesinde vefat eden Halîl İbrahim Rıfat Bey, tertip ettiği divanına “*Ayn-ı Zafer*” ismini vermiştir (Kahraman, 2008, s. 65).

2.22. Su’ûdu’l-Mevlevî

Su’ûdu’l-Mevlevî, M. 1882-1948 yılları arasında yaşamış, divan şiirinin son asır şairlerinden biridir. 1925’te evine yapılan polis baskınında beş şiir defterinden üç tanesi zayi olmuştur. Şair Berg-i Sebz, İftitah, Sadâlarım adlarıyla değişik tarihlerde bir araya getirdiği şiirleriyle 1934 senesinde bir divan tertip etmiştir. Oluşturduğu divanına ise “*Zâdegân*” ismini vermiştir (İşler, 2005, s. 41).

Târîh-i tamâm-ı *Zâdegân*ın

Âsâr-ı nesîm-i ‘aşk oldu (İşler, 2005, s. 57).

2.23. Nusret Tura

1950 sonrası Uşşâkî şeyhlerinden Nusret Tura, dinî ve tasavvufî içerikli şiirlerinden müteşekkil üç kitaptan oluşan divanına “*Kara Gün Dostuyum*” ismini vermiştir (Ardıç, 1988, s. 10).

Sonuç

Klasik Türk Edebiyatında divan şiirinin daha etkin olması, hatta çoğu zaman bu edebiyata Divan Edebiyatı denilmesi tertip edilen divanların önemini göstermektedir. Divanlarda şairlerin hayatı boyunca yazdıkları seçme şiirler belirli bir düzen içinde bir araya getirilmiştir. Divan tertibi, yazılan şiirlerin kaybolmamasını ve günümüze ulaşılmasını sağlamıştır.

Klasik Türk Edebiyatında divanlara isim verilmesi; “*Dîvân*” ya da “*Dîvânçe*” kelimesiyle şairin mahlası, adı, lakabı, rütbesi, babasının adı gibi çeşitli bağlantılar kurularak oluşturulmaktadır. Bazen de divandaki şiirlerin nazım şekline veya içeriğine göre isimler verilmektedir. Yaygın divan adlandırmalarından farklı olarak Ali Şîr Nevâyî’nin divanlarındaki gibi divana özel bir isim verildiği de görülmektedir. Klasik Türk Edebiyatı alanında kitap ya da tez olarak yayımlanan çalışmaların taranmasıyla özel bir ismi olan diğer divanlar tespit edilmiştir. Özel isim taşıyan divanların on beşinciden yirminci yüzyıla kadar her asırda örnekleri olduğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Akın, Ö. (2009). *Harîmî (Şehzâde Korkud) dîvânı’nın nesre çevirisi ve İncelenmesi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Akkuş, Y. (2010). *Benderli Cesârî’nin (Ölüm: 1829) dîvânı ve dîvânçesi (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.
- Aksoy, A. E. (2011). *Garîkî Dîvânı: Bahru’n-Nihâye (inceleme-metin)*, Cumhuriyet üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Aksoyak, İ. H. (2003). *Gelibolulu Mustafa Âlî Tuhfetü’l-Uşşâk*, İstanbul.
- Akyol, İ. (2005). *Hanyalı Kâmî ve divanı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ardıç, N. (1988). *Necdet divan*, Tekirdağ.
- Arslan, M. (2003). *Leylâ Hanım divanı*, İstanbul.
- Arslan, M. (2005). *Bursalı İffet divanı*, İstanbul.
- Arslan, M. (2007). *XV. Yüzyıl divanlarında methiyeler*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Arslan, Z. (2010). *Divan-ı Sûzî-i Sivâsî tenkitli metin-indeks*, Kahramanmaraş Sütçü İmam

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Ataç, M. B. (2007). *Ayıntabl Hafız Abdülmecidzade divanı inceleme-metin*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- Atalay, B. (1992). *Divanü Lûgat-it-Türk tercemesi*, C.I, Ankara.
- Aydın, A. (2013). *Câhidî Dîvânı*, Ankara.
- Aydın, M. (2007). *Bîçâre dîvânı inceleme-metin*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Azîz Mahmûd Hüdâyî. (2005). *Dîvân-ı ilâhîyât (Tıpkıbasım ve Çeviri)*, (Hazırlayanlar: Tatcı, M. ve Yıldız M.), Ankara.
- Bayram, Y. (2008). *Amasya'ya Vâli Osmanlı'ya padişah bir şair: Adlî Sultân İkinci Bâyezîd Hân-ı Velî [Hayatı, Şahsiyeti, Şairliği, Dîvânının Tenkidli Metni]*, Amasya.
- Beyzadeoğlu, S. A. (2004). *Sünbülzâde Vehbî Lutfiyye*, İstanbul.
- Bıyık Yapa, M. (2007). *Aşkî Mustafa dîvânı*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.
- Bilkan, A. F. (1997). *Nâbî dîvânı*, Ankara.
- Boz, E. (2011). *Yûsuf Hakîkî Baba dîvânı'ndan seçmeler*, Ankara.
- Bursalı Mehmed Tâhir Bey. (1972). *Osmanlı Müellifleri*, (Hazırlayanlar: Yavuz, A. F. ve Özen, İ. C. II, İstanbul.
- Cansever, S. (2005). *Eğribozlu Mehmed Emin Sırrî hayatı, eserleri, Dîvânının Edisyon Kritik Metni ve Değerlendirmesi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Ceylan, Ö. ve Yılmaz, O. (2005). *Hazâna sürgün bahâr Keçecizâde İzzet Molla ve dîvân-ı bahâr-ı efkâr*, İstanbul.
- Çetin, K. (2006). *Râşid (?-1310/ ?-1892) ve dîvânı inceleme-tenkidli metin*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Çöm, E. (2007). *16. Yüzyıl ahlâkî mesnevîleri ve Şemseddîn-i Sivâsî'nin ibret-nümâ adlı mesnevîsi (İnceleme-Metin)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Konya.
- Dağlı, Y., İşli, E. N., Serbest, C. ve Türe, D. F. (2001). *Yapı kredi sermet çiftler araştırma kütüphanesi yazmalar kataloğu*, İstanbul.
- Demir, H. (2001). *Çağlarını eleştiren dîvan şairleri: hayretî- usûlî- hayâlî*, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Demirel, M. (1996). *İbn-i Kemâl- dîvan tenkitli metin*, İstanbul.
- Derdiyok, İ. Ç. (2005). *Hâlet Efendi divançesi inceleme- metin- Tıpkıbasım*, Adana.
- Doğan, Muhammed Nur. (2006). *Fatih divanı ve şerhi*, İstanbul.

- Ece, S. (1996). *Tahkiye açısından Hâşimî'nin mihr ü vefâ mesnevisi (transkripsiyonlu metin- inceleme)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Elaldı, M. (2005). *Nazîf hayatı, eserleri, edebî şahsiyeti ve divanı'nın tenkîdli metni*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Eraslan, K. (1994). "Dîvân-ı hikmet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 9, İstanbul, s. 429-430.
- Erdoğan, M. (2013). *Gedizli Kabûlî ve dîvânı*, Gediz.
- Erol, C. (1995). *Muhammed Şakir Efendi hayatı, eserleri ve enisü'l-uşşak adlı divanı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Esir, H. A. (2008). *Lâmî Çelebi-ferhâd ile şîrîn*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.
- Gider, M. (2011). *Seyyid Mehmed Emîn Efendi dîvânı (Tenkitli Metin- İnceleme)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Girgel, D. (2008). *Enderunlu Vâsîf divanında musammat ve murabbalarda ahenk unsurları İncelenmesi*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Gökalp, H. (2006). *Eski Türk edebiyatında manzum sergüzeşt-nâmeler*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Adana.
- Gönültaş, G. (2009). *Divan-ı Murâdî (muhabbetnâme-i seyyid murâdî)(inceleme- metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Gürbüz, İ. A. (2011). "Divan tertibinde türün şekle tercihinine bir örnek: İlâhizâde Mehmed Emîn Vâsık Divanı", *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4/1, Uşak, s. 123-31.
- İlbak, Ü. (2010). *Divan-ı Şems-i hayâlî tuhfetü'l-uşşak metin ve inceleme*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- İsen, M. (1994). *Kühü'l-Ahbârın tezkire kısmı*, Ankara.
- İsen, M., Horata, O., Macit, M., Kılıç, F. ve Aksoyak, İ. H. (2005). *eski Türk edebiyatı el kitabı*, Ankara.
- İspirli, S. A., Akpınar, A. ve Karatekin, A. (2008). "Erzurumlu bilinmeyen bir divan şairi; Feryâdî", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 3/2*, Spring, p. 447-464.
- İşler, N. (2005). *Su'ûdu'l-Mevlevî hayatı, eserleri ve dîvânı (zâdegân)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Kahraman, D. (2008). *Şemseddin Sâmî'nin kâmûsu'l-â'lâm adlı eserinin iii. ve iv. cildinde geçen eski Türk edebiyatıyla ilgili biyografiler*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

- Karaörs, M. (2006). *Alî Şîr Nevâyî, nevâdirü's-şebâb*, Ankara.
- Kaya, Ö. (1996). *Alî Şîr Nevâyî, fevâyidü'l-kiber*, Ankara.
- Keskin, M. (2001). “Türkçeci bir bilge önder Şeyh İbrahim Tennûrî”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 11, Kayseri, s. 39-60.
- Kol, N. (2007,). *16. yüzyıl müdâmi divanı (inceleme-metin)*, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Kut, G. (2003). *Alî Şîr Nevâyî, garâ'ibü's-sığâr inceleme, Karşılaştırmalı Metin*, Ankara.
- Kutlar, F. S. (2003). “Sa'dî ve dîvânçesi”, *Türkoloji Dergisi*, C. 16, S. 2, Ankara, s. 193-219.
- Kutluk, İ. (1997). *Beyânî Mustafa Bin Carullah, tezkiretü's-suarâ*, Ankara.
- Küçük, R. (2010). *Sünbül-zâde vehbî'nin farsça divançesi*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- Mermer, A. ve Keskin, N. K. (2005). *Eski Türk edebiyatı terimleri sözlüğü*, Ankara.
- Mutlu, H. (2008). *Bezicizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve dîvânı*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Oğraş, R. (1995). *Esad Mehmed Efendi'nin hayatı, edebî kişiliği ve şâhidü'l-müverrihîn adlı eserinin metni*, Edirne, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.
- Oğraş, R. (2007). “Türk edebiyatında kitap yazımına ve basımına tarih düşürme geleneği”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 2/4, Fall, p. 647- 669.
- Özgül, M. K. (1987). *Leskoççalı Galip*, Ankara.
- Öztahtalı, İ. İ. (2009). *Bursalı Emrî Murad Efendi ve divanı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Öztürk, Y. (2006). *17. yüzyıl şairlerinden dimetokalı Vahdetî'nin Divan'ının tenkitli metni*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sapmaz, E. (2009). *Fahrî-i Sünbülî ve dîvânçesi (İnceleme ve Çevriyazılı Tenkitli Metin)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sarıkaya, E. (2008). *Ebubekir Celalî divanı: Karşılaştırmalı Metin-İnceleme*, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sarıtaş, İ. (2008). *Hâzâ dîvân-ı külliât-ı Seyyid-i Âlem Sallallahu Âleyhi ve Sellem (İsmaîl Gürânî) (Transkripsiyonlu Çeviri ve Metin-İnceleme)*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Şenödeyici, Ö. (2012). *Kilisli Ebû Bekir Vahîd divançesi*, Konya.

- Şimşek, M. (2007). *Yahyâ Nazîm dîvânı (III.Dîvân) (İnceleme-Metin)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Taş, B. (2010). *Garîkî, Dîvân-ı Garîkî (metin-inceleme)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Tatçı, M. (1997). *Yunus Emre divânı*, C. I, İstanbul.
- Toparlı, R. (1998), *Hârezmlî Hâfız'ın divanı inceleme-metin-Tıpkıbasım*, Ankara.
- Tökel, D. A. (1993). *Fütûhât Dîvânı inceleme- metin- sözlük*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- Tuyan, R. D. (2007). *Ayıntablî Hâfız ve dîvânı inceleme-metin-Dizin*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Türkay, K. (2002). *Alî Şîr Nevâyî, Bedâyi'ü'l-Vasat üçüncü dîvân*, Ankara.
- Uslu, A. (2007). *Sürûrî-i Müverrih'in manzum tarihleri (inceleme-transkripsiyonlu metin s. 151-250)*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- Yavuz, K. (2002). *Âşık Paşa garib-nâme*, C. I/1, İstanbul.
- Yenikale, A. (2004). *Ahmet Nâmî dîvânı ve incelemesi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.
- Yenikale, A. (2012). *Sünbül-zâde Vehbî dîvânı*, Kahramanmaraş.
- Yeniterzi, E. (2001). “Tanzimattan cumhuriyetin ilk yıllarına kadar konyalı şair ve yazarlar”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 10, Güz, Konya, s. 77-159.
- Yoldaş, K. (2005). *Sâbir Pârsâ divanı*, İstanbul.
- Yoldaş, K. (2013). *Çeşm-i Âfet divanı*, Ankara.
- Yücel, B. (2002). *Adnî divanı*, Ankara.

